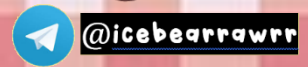

ubahan

- ♥ Dalam ubahan langsung, pemboleh ubah y bertambah apabila pemboleh ubah x bertambah dengan kadar yang sama dan sebaliknya
- ♥ Hubungan ini boleh ditulis sebagai y berubah secara langsung dengan x

Bagi suatu ubahan langsung, y berubah secara langsung dengan x boleh ditulis sebagai

$$y \propto x \text{ (hubungan ubahan)}$$
$$y = kx \text{ (bentuk persamaan)}$$

dengan keadaan k ialah pemalar.

Bagi suatu ubahan langsung, y berubah secara langsung dengan x^n , boleh ditulis sebagai

$$y \propto x^n \text{ (hubungan ubahan)}$$
$$y = kx^n \text{ (bentuk persamaan)}$$

dengan keadaan $n = 1, 2, 3, \frac{1}{2}, \frac{1}{3}$ dan k ialah pemalar.

Graf y melawan x^n ialah satu garis lurus yang melalui asalan dengan k ialah kecerunan garis lurus.

Diberi $m = 0.8$ apabila $n = 0.125$. Ungkapkan m dalam sebutan n jika

- m berubah secara langsung dengan n ,
- m berubah secara langsung dengan punca kuasa tiga n .

Penyelesaian:

(a) $m \propto n$

$$m = kn$$

$$0.8 = k(0.125)$$

$$k = \frac{0.8}{0.125}$$

$$= 6.4$$

$$\text{Maka, } m = 6.4n$$

Tuliskan hubungan dalam bentuk persamaan.

(b) $m \propto \sqrt[3]{n}$

$$m = k\sqrt[3]{n}$$

$$0.8 = k(\sqrt[3]{0.125})$$

$$k = \frac{0.8}{\sqrt[3]{0.125}}$$

$$= 1.6$$

$$\text{Maka, } m = 1.6\sqrt[3]{n}$$

Bagi suatu ubahan tercantum, y berubah secara tercantum dengan x^m dan z^n boleh ditulis sebagai

$$\left. \begin{array}{l} y \propto x^m z^n \text{ (hubungan ubahan)} \\ y = kx^m z^n \text{ (bentuk persamaan)} \end{array} \right\} \begin{array}{l} \text{dengan keadaan} \\ m = 1, 2, 3, \frac{1}{2}, \frac{1}{3}, \\ n = 1, 2, 3, \frac{1}{2}, \frac{1}{3} \text{ dan} \\ k \text{ ialah pemalar.} \end{array}$$

Diberi bahawa $x \propto y^2z$, ungkapkan x dalam sebutan y dan z jika $x = 6$ apabila $y = 3$ dan $z = 5$.

Penyelesaian:

$$x \propto y^2z$$

$$x = ky^2z \leftarrow \text{Tuliskan hubungan dalam bentuk persamaan.}$$

$$6 = k(3)^2(5) \leftarrow \text{Gantikan nilai-nilai } x, y \text{ dan } z \text{ ke dalam persamaan untuk mendapatkan nilai } k.$$

$$k = \frac{6}{(3)^2(5)}$$

$$= \frac{2}{15}$$

$$\text{Maka, } x = \frac{2}{15}y^2z$$

- ♥ Dalam ubahan songsang, pemboleh ubah y bertambah apabila pemboleh ubah x berkurang dengan kadar yang sama dan sebaliknya
- ♥ Hubungan ini boleh ditulis sebagai y berubah secara songsang dengan x

Bagi suatu ubahan songsang, y berubah secara songsang dengan x boleh ditulis sebagai

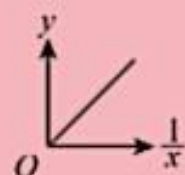
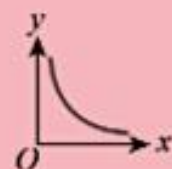
$$y \propto \frac{1}{x} \text{ (hubungan ubahan)}$$

$$y = \frac{k}{x} \text{ (bentuk persamaan)}$$

dengan keadaan k ialah pemalar.

(a) Graf y melawan x ialah hiperbola.

(b) Graf y melawan $\frac{1}{x}$ ialah graf garis lurus yang bermula daripada asalan ($x \neq 0$).

Bagi suatu ubahan songsang, y berubah secara songsang dengan x^n boleh ditulis sebagai

$$\left. \begin{array}{l} y \propto \frac{1}{x^n} \text{ (hubungan ubahan)} \\ y = \frac{k}{x^n} \text{ (bentuk persamaan)} \end{array} \right\} \begin{array}{l} \text{dengan keadaan} \\ n = 1, 2, 3, \frac{1}{2}, \frac{1}{3} \text{ dan} \\ k \text{ ialah pemalar.} \end{array}$$

Graf y melawan $\frac{1}{x^n}$ ialah satu garis lurus yang bermula daripada asalan ($x \neq 0$) dengan k ialah kecerunan garis lurus.

Diberi p berubah secara songsang dengan q . Jika $p = 2$ apabila $q = 7$, hitung nilai p apabila $q = 1.6$.

Penyelesaian:

$$p \propto \frac{1}{q}$$

$$p = \frac{k}{q}$$

$$2 = \frac{k}{7}$$

$$\begin{aligned} k &= 2(7) \\ &= 14 \end{aligned}$$

$$\text{Maka, } p = \frac{14}{q}$$

$$\text{Apabila } q = 1.6,$$

$$\begin{aligned} p &= \frac{14}{1.6} \\ &= 8.75 \end{aligned}$$

Langkah Alternatif:

Menggunakan konsep perkadaran:

Diberi $p_1 = 2, q_1 = 7, q_2 = 1.6$

$$p_1 q_1 = p_2 q_2$$

$$2 \times 7 = p_2 \times 1.6$$

$$p_2 = \frac{2 \times 7}{1.6}$$

$$= 8.75$$

- ♥ Ubahan bergabung melibatkan gabungan ubahan langsung atau ubahan tercantum dan ubahan songsang
- ♥ Apabila y berubah secara langsung dengan x dan y berubah secara songsang dengan z , ubahan ini boleh digabungkan sebagai y berubah secara langsung dengan x dan secara songsang dengan z

Bagi suatu ubahan bergabung, y berubah secara langsung dengan x^m dan secara songsang dengan z^n , boleh ditulis sebagai

$$\left. \begin{array}{l} y \propto \frac{x^m}{z^n} \text{ (hubungan ubahan)} \\ y = \frac{kx^m}{z^n} \text{ (bentuk persamaan)} \end{array} \right\} \begin{array}{l} \text{dengan keadaan} \\ m = 1, 2, 3, \frac{1}{2}, \frac{1}{3}, n = 1, 2, 3, \frac{1}{2}, \frac{1}{3} \text{ dan} \\ k \text{ ialah pemalar.} \end{array}$$

